

SVĖDASŲ VARPAS

2018 m. gegužės mėn.

Nr. 5 (23)

Leidžiamas nuo 2016 m. liepos 1 d.

Paminklas Kovotojų už Lietuvos laisvę Motinai
Kauno Raimbės parke

Mieļoji mamyte! Štai ir vėl pavasaris puošia Žemę gražiausios Tavo šventės dieną... Sunku surinkti žodžius, kuriais galėčiau išreikšti savo meilę Tau... O dėkingumą už bemieges naktis, kai rymojai prie mažutėlių lovelės, už nerimo akimirkas, kai negrįždavom pažadėje. Už tą laukimą iki dabar. Už gyvenimo išmintį, kurią suprantame tik užaugę, už rūpestį, už pačias švelniausias rankas, už kartu išverktas ašaras džiaugsmo ir sielvarto akimirkomis... Mamyte, kur Tu šiandien bebūtum, pačios gražiausios gėlės ir patys nuoširdžiausi žodžiai tiesiai į širdį!

Tavo vaikų vardu
vyr. redaktorė Alma Švelnienė

Paminėta Tarptautinė vaikų knygos diena

Kovo 28-osios popietę būrys antrokėlių sugužėjo į Svėdasų biblioteką paminėti tarptautinės vaikų knygos dienos, kuri švenčiama kasmet balandžio 2-ąją dieną. Prisiminėme kūrybos žanrus, skaitėme pasakas, minėme mįsles. Kiekvienas pasidalino, kokia yra pati mėgstamiausia knygelė. Vaikai spėliojo pasakų ir autorių pavadinimus. Greičiausiai buvo apdovanoti prizais. Visi kartu susipažinome su S. Paltanavičiaus interaktyviaja knygele „Gamtos metų ratas“. Daugelyje šios nepaprastos knygos puslapių paslėpti vaizdo įrašai, kurie atgyja išmaniųjų įrenginių pagalba. Kiekvienas pabandė surasti ir peržiūrėti „slaptuosius“ vaizdelius ir iškart buvo sužavėti interaktyviaja knygele. Vaikai apžiūrėjo Velykinę knygų parodėlę, piešė mėgstamiausiu pasakų veikėjus ir piešiniiais papuošė pasakų grytelės stogą. Bibliotekoje ieškojome pačios storiausios ir sunkiausios knygos, apžiūrėjome ir pačias mažiausias. Prisiminėme, kad knygų būna ne tik popierinių, bet ir pagamintų iš audinio, faneros, odos,

Inga Kilienė su Svėdasų J. Tumo-
Vaižganto gimnazijos antrokėliais
Svėdasų bibliotekoje

Kamilė papasakojo, kad pas senelį matė molinę knygą, kurios lentelės perrištos virvele. Goda ir Kotryna ir Mėta pasimokė bibliotekininkės darbo: kartu užpildėme naujo skaitytojo formuliarą, įvedėme duomenis į „Libis“ sistemą, išdavėme knygeles. Tikimės, kad jaukiai ir smagiai praleista popietė paskatins vaikus dažniau lankytis bibliotekoje ir aktyviau skaityti.

Inga Kilienė,
Svėdasų bibliotekos vedėja

Vilniaus anykštėnų sambūris aptarė 2017 metų veiklą

Balandžio 7-ąją dieną, Vilniaus anykštėnų sambūrio (VAS) nariai Karininkų ramovėje pažymėjo savo tradicinę pavasario šventę – Atvelykį. Joje dalyvavo ir Svėdasiškių draugijos „Alaušas“ delegacija – pirmininkė Rita Skaržauskienė, garbės pirmininkas Algimantas Indriūnas, naujosios tarybos narys Juozas Martinonis su žmona, buvę tarybos nariai: aktorius Ferdinandas Jakšys, doc. dr. Juozas Lapienis, Vytautas Rimša.

Pranešimą apie 2017 m. veiklą skaitė VAS pirmininkė Regina Smetonaitė. Pirmiausia ji priminė kultūros ir edu-

kacijos renginius. Tai – Lietuvos Valskybės ir Vasario 16-osios dienų, „Baltijos kelio“, VAS 15-kos metų veiklos minėjimai, kuriuose dalyvavo daug narių. Be to, rajone buvo organizuota kraštotyrinė pagarbos ekspedicija, skirta Vilniaus konferencijos 100-osioms metinėms. Anykštėnai lankė konferencijos dalyvių gimtines ir kapus, padėjo gėlių.

Puoselėjant meilę Lietuvai ir tėviškei, ugdant tautiškumą bei patriotizmą, VAS nariai aplankė Pinigų ir Bažnytinio paveldo muziejus, Nacionalinio muziejaus padalinį „Bastėją“, senąjį Vilniaus

universitetą, iškylavo po Naujametinių Vilnių, Verkių regioninį parką, Vilniaus apylinkes, keliavo Kalvarijų kryžiaus kelio stočių taku, apžiūrėjo koplytėles.

Sustiprėjo ryšiai su visuomene.

VAS nariai dalyvavo konferencijoje LR Seime, Anykščių miesto šventėje, A. Baranausko ir A. Vienuolio Žukausko memorialinio muziejaus bei L. ir S. Didžiulių viešosios bibliotekos jubiliejuose, Aukštaičių etnografinėje gegužinėje, švenčiant Svėdasiškių draugijos „Alaušas“ 10-metį, teikiant

Vilniaus anykštėnų sambūris aptarė 2017 metų veiklą

Atkelta iš 1 p.

poeto A. Baranausko premiją. Daug narių lankėsi dr. Ingos Liepaitės bei Antano Verbicko, rašytojos dr. Jurgos Žasinaitės knygų pristatymuose, grafikės Loretos Uzdraitės meno parodos atidaryme. Dr. Irma Randakevičienė sutvarkė ir suskaitmenino žurnalisto Izidoriaus Girčio nuotraukų archyvą, kurį perdavė naudoti, L. ir S. Didžiulių bibliotekai, o Svėdasų bibliotekoje aptarė senas šio krašto nuotraukas.

Pranešimą apie organizacinius bei finansinius metų darbus šventėje pristatė VAS tarybos narė ir finansininkė Janina Baublienė. Ji priminė, kad išrinkus naują tarybą, teko atnaujinti VAS juridinius dokumentus, naują tarybą ir pirmininką užregistruoti VĮ Registrų centre, o SEB banke sutvarkyti VAS sąskaitos prieigą. Finansininkė padėjo už pareigingai, kaip numatyta įstatuose, mokėtą nario mokesčių ir aptarė praėjusių metų VAS biudžetą. Džiaugėsi, kad sambūrį remia kraštiečiai, pervesdami 2 proc. pajamų mokesčio, ir prašė jų to nepamiršti šiemet.

Teigiamai įvertinus VAS metų veiklą, aptarti svarbiausi 2018 m. darbai. Apie

Pirmoje eilėje (iš dešinės) VAS pirmininkė R. Smetonaitė ir tarybos narė, finansininkė J. Baublienė.

V. Rimšos nuotrauka

tai kalbėjo Regina Smetonaitė ir Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris Linas Ladiga, generolo Kazio Ladigos anūkas. Pasak jų, gegužės mėnesį VAS nariai vyks į ekspediciją, skirtą Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 100-osioms metinėms ir Lietuvos savanorių kovų su bolševikais Kurkliuose, Utenos, Zarasų ir Latvijos pasienio rajonuose didvyriams pagerbti. Joms čia vadovavo kraštiečiai, vėliau – generolas leitenantas

Kazys Ladiga (1893–1941 m.). Surinkti dokumentai bus paskelbti spaudoje. Liepą, Anykščių miesto šventėje VAS nariai prie L. ir S. Didžiulių viešosios bibliotekos pritvirtins atminimo lentą, skirtą Lietuvos savanorių kovų dėl Lietuvos nepriklausomybės foto korespondentui ir žurnalistui Izidoriui Girčiui atminti. Tai – mūsų dovana Anykščiams, nes lentelę jau gamina skulptorius Jonas Žukas, o pinigus, darbams apmokėti, paaukojo VAS nariai.

Šventės programa baigėsi padėkomis. VAS pirmininkai – Regina Smetonaitė ir Antanas Gudelis dėkojo tarybai, nariams, rėmėjams, straipsnių autoriams, o talkininkams įteikė dovanėlių.

Smagią Atvelykio nuotaiką palaikė LOBT solistė Sofija Jonaitytė ir pianistė Birutė Šernaitė-Barauskienė. Mėgstamomis operų ištraukomis jos taip „įkaitino“ anykštėnus, kad šie ėmė kartu salėje traukti savo jaunystės dainas...

Įspūdinga VAS pavasario šventė, bendraujant prie suneštų vaišių ir margučių stalo, baigėsi gilia popietę, kai saulutė virš sostinės pakrypo vakarop.

Romualdas Vytautas Rimša

Šimoniečiai – Svėdasų kaimynai – siūlo: bendradarbiaukime!

Labai apsidžiaugėme, kad mus, laikraščio „Šimonietis“ leidėjas, „aplankė“ „Svėdasų varpas“. Jame daug žinių, informacijos apie svėdasiškius, dabar gyvenančius ir į gimtinę žvelgiančius iš toliau. Anykščių-Svėdasų kraštas didžiuojasi garsiais žmonėmis, nuostabią gamtą, unikaliais turistiniais maršrutais, isimintiniais renginiais, sutraukiančiais šimtus kitų vietovių lankytojų.

Mus, šimoniečius, domina, kaip gyvena, švenčia, dirba mūsų artimiausi kaimynai. Jūsų „Svėdasų varpas“ suteikia galimybę dar daugiau ir geriau pažinti Svėdasų krašto praeitį ir dabartį.

Malonu, kad Jus pasiekė mūsų „Šimonietis“. Mes jau 13 metų „draugaujame“ su Šimonių krašto žmonėmis. Kaip ir kiekviena idėja, „Šimonietis“ turi savo pradžią. Kai susibūrėme į miestelio bendruomenę, kiekvienas jos narys pamąstė, kuo gali prisidėti prie jos veiklos. Tada ir kilo min-

tis – laikraštukas, informacinis leidinukas apie bendruomenės veiklą. Toks buvo pirmasis numeris – apie tikslus, uždavinius, darbus, surinktas kompiuteriu ir padaugintas, jų buvo tik 10 egz., bet vardą jau turėjo – ŠIMONIETIS. Labai greit „išaugome“, panorą mus skaityti ne tik bendruomenės nariai, bet ir miestelio ir kaimų kaimelių gyventojai, o tada plito tarp atvykstančių artimųjų, studentų, buvusių mokinių. Geografija vis plėtėsi. O po kelerių metų dabartinių technologijų pagalba mus skaito ne tik Lietuvoje, bet mūsų kraštiečiai JAV, Kanadoje, Airijoje, Anglijoje, Švedijoje, netgi tolimojoje Australijoje ir kt. Džiaugiamės, kad per tuos metus sulaukėme skaitytojų, kurie patys norėjo papasakoti apie savo kaimą, šeimą, patirtus išgyvenimus, įvairius nutikimus. Jau sunku suskaičiuoti, kiek jaudinančių istorijų paskelbėme, kiek „atradome“ praeities švyturių, dirbusių

ir gyvenusių Šimonių krašte, kovojusių ir žuvusių partizanų. „Šimonietis“ „suvedė“ giminaičius, jaunystės draugus. Žinoma, ir apie mokyklą, mokytojus nemažai rašome.

„Šimonietis“ jungia visus mūsų krašto žmones. Per Žolinės atlydus išeina storėlesnis, gausiau iliustruotas, o žinios – „nuo Žolinės iki Žolinės“. Jis – lyg šventinė „Kermošava“. Mes, leidėjos, esame dėkingos mums rašantiems, skaitantiems, remiantiems. Gimsta graži iniciatyva – alumnai (žemiečiai, remiantys gimtinę). Gal abipusė veikla įgaus naujų formų, bus visapusiškesnė ir įvairesnė. Kiekviena iniciatyva yra sveikintina, tad džiaugiamės, kad mintimis galime pasidalinti su „Svėdasų varpu“.

*„Šimoniečio“ leidėjos:
Audra Tučiuvienė,
Renata Misiūnienė,
Violeta Jankauskienė*

Lietuvos moksleiviai aplankė Izraelio įžymias vietas

Kovo 5–10 d. Izraelio ambasadose kvietimu aš kartu su daugiau nei 40 moksleivių iš Kupiškio, Kėdainių, Švenčionių, Elektrėnų, Anykščių, vykau į Izraelį. Kelionėje aplankėme beveik visas žymiausias šalies vietas.

Pažintis su Izraeliu prasidėjo Tel Avive. Pirmąjį vakarą praleidome „Vilna house“ namuose, kur skambėjo mūsų prisistatymai: dainos, šokiai, buvo rodomi įvairūs filmukai ir nuotraukos. Ten susitikome su iš Lietuvos kilusiais žydais. Prie mūsų, Anykščių kraštiečių, prisėdo moteris, kilusi iš Troškūnų. Ji pasakojo, kaip jos šeima pateko į Kauno getą, kaip jie atsikėlė gyventi į Izraelį. Nustebino tai, jog ji puikiai kalba lietuviškai, su savo vaikais ir anūkais buvo atvykusi į Lietuvą, ir tai, jog ji siekia, kad Lietuvos žydų istorija nebūtų užmiršta: Kaune nori įrengti atminimo lentas tose vietose, kur buvo Kauno geto žydų mokykla, biblioteka.

Antrąją dieną mūsų laukė pažintinė kelionė po miestą. Atmintyje labiausiai įstrigo turgus: gausybė rankdarbių, suvenyrų, prieskonių, šviežių vaisių bei vietoje gaminamo maisto kvapai, prekeivių šūksniai ir vietinių piliečių srautas tarp prekybininkų palapinių. Vakare laukė Aklųjų muziejus, kuris leido pajusti neregųjų kasdienybę. Muziejuje įrengti penki kambariai, imituojantys realias gyvenimo situacijas: parkas, miegamasis, laivas, triukšminga miesto gatvė, kavinė. Kambariuose buvo aklinai tamsu. Susivokti aplinkoje padėjo tik rankos bei garsai. Tai buvo viena įsimintiniausių mano gyvenimo patirčių, leidžiančių suvokti regos svarbą gyvenime.

Trečiąją dieną autobusas pajudėjo Jeruzalės link. „Jad Vašem“ holokausto muziejus pakeitė mano požiūrį. Muziejaus teritorijoje yra architektų sukurtas atminimo slėnis, kurio akmenyse iškalta Europos vietovardžiai, primenantys, kur gyveno žydų bendruomenės. Žinojau, jog Svėdasuose gyveno žydai, tačiau tikrai nesitikėjau, kad būdama beveik 3000 km nuo savo gimtojo miestelio išvysiu jo vardą, iškaltą akmenyje. Tada supratau, kad Izraelio tautos istorija – Svėdasų istorija, kaip ir Svėdasų – Izraelio. Ekspozicijos pasakoja kiekvieno žmogaus individualią gyvenimo istoriją,

Moksleiviai iš Lietuvos susipažįsta su Izraeliu

kaip karas paveikė kiekvieną žydą, stengiasi žmonių gyvenimų nepaversti tik skaičių statistika. Po ekskursijos muziejuje susitikome su teliškiu Jakovu Gurvičiumi, devintą dešimtį perkopusiu senoliu, išgyvenusiu holokaustą. Energingas litvakas, paklaustas, kaip jaučiasi, su humoru atsakė: „Geriau negu žydai prie vokiečio“.

Ketvirtasis rytas prasidėjo turu po Jeruzalę. Gidė pasakojo savo šeimos tradiciją – kiekvieną vakarą su vaikais žvelgti pro langą į naktinę Jeruzalę ir klausiti jų: „Koks yra gražiausias miestas pasaulyje?“ To klausdavo jos tėvai, kai ji buvo maža, o dabar ji pati klausia savo vaikų. Vaikai atsako: „Jeruzalė“. Iš tikrųjų niekada nemaniau, kad nuvykusi į svečią šalį jausiuosi tokia sava lyg namuose. Miestas tikrai be galo gražus: visi pastatai, gatvės grįsti baltu Jeruzalės akmeniu. Tačiau svarbiausia yra atmosfera, jausmas, kurio neįmanoma perteikti žodžiais. Istoriją, menančią Jėzaus laikus, pasakojo senamiesčio gatvės. Alyvų kalnas, Raudų siena, Kristaus kapas – visa tai, ko nesitikėjau gyvenime pamatyti, buvo man prieš akis. Pavaikščioję po Jeruzalę, keliavome toliau. Izraelis yra vienintelė šalis, kurioje medžių pasodinama daugiau nei iškertama. Tokią galimybę turėjome ir mes: poroje arba po vieną pasodinome po medelį. Vos už dviejų valandų kelio nuo Jeruzalės vaizdas pro autobuso langą smarkiai pasikeitė: vis mažėjant

augmenijos atsidūrėme dykumoje...

Penktoji diena mums prasidėjo dar neprašvitus – 4 valandą ryto visi jau buvome pasiruošę kopti į Masados kalną pasitikti saulės. Nors apsimiegojusios akys prastai matė kelią ir pavargusios kojos nenoriai lipo akmenuotu „Gyvates keliu“, tačiau kopiant vis aukščiau energijos radosi vis daugiau. Pasiekus kalno viršūnę visus užplūdo pergalės jausmas. Pasitikę saulę ir pasiklausę pasakojimo apie kalno viršuje buvusią tvirtovę, leidomės žemyn ir keliavome Negyvosios jūros link. Paplūduriavę druskingame aliejingame jūros vandenyje, keliavome iki Kafarnaumo, vadinamo Jėzaus miestu. Ten matėme Bizantijos laikų bažnyčios, kuri buvo pastatyta ant Šv. Petro namų, griuvėsius. Vėliau keliavome į kibucą, žemės ūkiu užsiimančią bendruomenę, kurioje žemė ir gamybos priemonės yra bendra nuosavybė. Ten bendruomenės valgykloje valgėme šabo vakarienę, paskutinę mūsų vakarienę Izraelyje.

Prieš šią kelionę tikėjau pamatyti visiškai kitokią kultūrą, žmones, gamtą. Nesitikėjau, kad Lietuvą ir Izraelį jungia tiek daug bendro. Anksčiau tai tebuvo šalis, esanti kažkur toli. Dabar Izraelis yra mano širdyje, kaip ir mano širdis – Izraelyje. Tikiuosi ten sugrįžti.

*Aušrinė Neniškytė,
Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto
gimnazijos IIIg kl. mokinė*

Svėdasuose galėtų būti įkurtas siuvimo įmonės AB „Kauno Baltija“ filialas

Svėdasai – nuostabiai gražus gamtos kampelis, kuriame gyvena darbštūs, kūrybingi žmonės. Kiekvienas baigęs Svėdasų Juozo Tumo-Vaižganto gimnaziją nepamiršta šio krašto, nori, kad jis gražėtų, tobulėtų didėtų gyventojų apimtimi. Šiuo atveju norisi padėti steigiant naujas darbo vietas.

Man kilo idėja, kad Svėdasuose galėtų būti įsteigtas siuvimo cechus. Šią mintį telefonu išsaciau akcinės bendrovės „Kauno Baltija“ generaliniam direktoriui Vidui Butkui. Jis pakvietė atvykti pokalbiui. Susitikimo metu buvo aptartos abipusės galimybės, norint įsteigti Svėdasuose siuvimo įmonės AB „Kauno Baltija“ nedidelį, 15–18 siuvėjų filialą.

Kad ši idėja būtų sėkmingai įgyvendinta, Svėdasuose turi būti šios prielaidos:

- 1) 300 kv. metrų patalpa gamybos organizavimui;
- 2) kandidatai į siuvimo meistrogamybos vadovo pareigas;
- 3) apie 20 mokančių arba norinčių išmokti siūti darbuotojų.

Šiuos AB „Kauno Baltija“ reikalavimus perdaviau Svėdasų bendruomenės

pirmininkui Arvydui Kiliui. Jis pasiūlymą apsvairstė bendruomenės susirinkime ir priėmė nutarimą, kad vystant verslą reikia kurti Svėdasuose naujas darbo vietas, ir š. m. vasario mėn. laikraštyje „Svėdasų varpas“ pakvietė mokančius ar norinčius išmokti siūti užsiregistruoti nurodytu telefono numeriu. Šiuo metu sąrašą sudaro jau virš 20 norinčiųjų.

Siuvimo cechui galėtų būti pritaikytos apie 350 kv. m. laisvos patalpos virš maisto ir pramoninių prekių parduotuvių, jų antrajame aukšte.

Kandidatas į gamybos vadovus dar ieškomas.

Š. m. balandžio mėn. 20 d. dalyvavau priėmimo pas Anykščių rajono merą ir jį informavau šiuo Svėdasams svarbiu klausimu. Meras Kęstutis Tubis pareiškė, kad ši idėja jį sudomino.

Projekto įgyvendinimas priklausys nuo Svėdasų seniūnijos, bendruomenės tarybos narių supratimo, noro, ryžto, įdėto darbo, o taip pat nuo Anykščių rajono savivaldybės pagalbos.

Ekonomistas Stasys Gavenavičius

Šios patalpos tikėtų AB „Kauno Baltija“ siuvimo įmonės filialui

Pasaulinės poezijos dienos minėjimas Svėdasuose

Kovo 21-ąją švenčiama pasaulinės poezijos diena. Ta proga mes, Svėdasų bibliotekininkės, lankėmės Svėdasų Juozo – Tumo Vaižganto gimnazijoje. Su būreliu septintokų kalbėjomės apie poeziją, jos reikšmę kiekvieno mūsų gyvenime. Papasakojome apie savo ryšį su poezija, paskaitėme savo kūrybos eilių, paraginome moksleivius kurti. Aušrinė Neniškytė atliko visų mėgstamą Justės Arlauskaitės-Jazzu dainą „Rudens naktis sustojo“. Ne visi žinojo, kad ši daina sukurta pagal poetės Janinos Degutytės 1961 metais parašytą eilėraščių „Klevų viršūnėse rudens naktis sustojo“. Taip pat prisiminėme, kad neformalus Atgimimo himnas „Laisvė“ taip pat gimęs iš Justino Marcinkevičiaus eilėraščio.

Sakoma, kad poezija – tai muzika sielai. O jei ji skamba kartu su muzika, abejingų likti tiesiog negali.

*Inga Kilienė,
Violeta Gliaudelienė*

Mirus Panevėžyje svėdasiškei **Elenai Aldonai Zovytei-Nakutienei**, skaudžią netekties ir liūdesio valandą nuoširdžiai užjaučiame dukras: Danutę, Rimą, Lilijaną, sūnų Vytautą, seseris Janiną ir Vandą bei kitus gimines ir artimuosius.

„Svėdasų varpas“ redakcija

Šį leidinio numerį finansavo verslininkas Petras Baronas

Leidėjas Svėdasų literatų klubas „Sietuva“,
kodas 154314137
ISSN 2424-5801
Vyr. redaktorė Alma Švelnienė
tel. 8 615 91268

Redakcinė kolegija:
Vytautas Rimša (pirm.) tel. 8 608 27882
Stasys Gavenavičius (sekr.) tel. 8 677 71514
Joana Gutmanienė tel. 8 682 16971
Asta Medinienė tel. 8 678 32056

Spaustuvė „Morkūnas ir Kō“,
Draugystės g. 17, LT-51229 Kaunas
El. paštas: spaustuvė@morkunas.lt
Maketuotojas Rimantas Leitonas